

Tekst 2

ffw88 jonguh: is die digi-taal nou echt zo erg?

(1) “Hooooooooooooowj keb net de film klein beetje gmonteerd, ziet er strak uit jonguh! :D keb uhm in zwartwit oude film style staan nu is
 5 eg fat mja ben wieder weg kom strx nog trug mzzzzzzzzl” De boodschap van dit alledaagse bericht van een zestienjarige voor een zeventienjarige zal voor de meeste mensen te
 10 volgen zijn, maar dat is iets anders dan dat het te verteren is. Hoewel het al die ouders en docenten wel duidelijk moet zijn dat de smartphones met Twitter, WhatsApp en Facebook bij
 15 de gemiddelde tiener horen, blijft de weerzin tegen de ‘verloedering’ van het Nederlands groot. Waarom al die spreektaal, halve woorden, afkortingen en vreemde samenvoegingen in
 20 één berichtje?

(2) Bij elke lezing die neerlandicus Wim Daniëls – de meedogenloze taalanalist van het Koningslied in Pauw & Witteman – in de afgelopen
 25 tien jaar gaf, was er altijd iemand in het publiek die hem bezorgd de kwestie voorlegde. “Blijkbaar zijn er nog steeds mensen die denken dat de taal moet blijven zoals zij het ooit
 30 hebben geleerd.”

(3) Het is beperkt denken, vindt Hans Bennis, directeur van het Meertens Instituut (KNAW) en bijzonder hoogleraar taalvariatie aan de
 35 Universiteit van Amsterdam (UvA). “Mensen die willen dat het Nederlands niet verandert, verklaren het tot een dode taal. Jongeren veranderen taal, dat is altijd zo geweest. Dat lijkt
 40 mij eerder reden tot belangstelling.”

(4) De criticus ziet een slordig WhatsAppberichtje vol onvergeeflijke fouten, de aandachtige neerlandicus ziet taalontwikkeling in actie. Taalontwikkeling die bovendien uitgaat
 45 van kennis van de Nederlandse taalregels, logica én efficiëntie.

(5) In zijn volgende maand te publiceren boek *Korterlands*, toont Bennis aan dat de ogenschijnlijk
 50 vreemde afkortingen in al die berichtjes een logisch patroon laten zien. “In sommige opzichten zijn de regels van de Nederlandse taal
 55 vreemder dan de systematiek van de taal zoals we die op sociale media zien. Vergelijk het met sommige krantenkoppen, telegrammen en contactadvertenties. Daarin wordt
 60 ook verkort en afgebroken waar mogelijk, zonder de leesbaarheid aan te tasten. Dat wordt toch ook niet als fout gezien? Zo creatief met taal omgaan, toont ook kennis van de
 65 taalregels.”

(6) Ook Lieke Verheijen, onderzoeker taalbeheersing aan de Radboud Universiteit, ontdekte ‘regels’ die onder deze digi-taal schuilgaan. De
 70 laatste letter van een woord wordt weggelaten (‘lache’), fonetische spelling (‘jonguh’), eerste letters van woorden in een zin (‘hvj’), vervanging van letters door cijfers (‘suc6’),
 75 nadruk door herhaling (‘superrr’) en weglating (‘shoarma in bonus’).

(7) De rode draad in alle digi-taal lijkt vooral efficiëntie te zijn. Taal is het middel, de boodschap overbrengen
 80 het doel. De juiste spelling is minder

- belangrijk. Verheijen: “Velen weten wel dat ze het fout doen, maar dat is in deze context van ondergeschikt belang.”
- 85 **(8)** Op Twitter speelt bovendien de beperking van 140 tekens een rol¹⁾. Bennis: “We accepteren allemaal de onafgemaakte en kromme zinnen in onze spreektaal, maar als we het
- 90 typen, kan het ineens niet meer door de beugel.”
- (9)** Sinds WhatsAppen het nieuwe bellen is, en de berichten dus in hoog tempo over en weer moeten gaan, mag een zin als ‘Ik weet het niet’, de
- 95 boel niet onnodig ophouden. ‘Kweenie’, dus. “Maar omdat kenmerken als volume, intonatie en gezichtsuitdrukkingen ontbreken bij
- 100 die geschreven conversatie, krijgen sommige woorden juist weer nadruk door toevoeging van extra letters of door het gebruik van kapitalen en emoticons,” zegt Verheijen.
- 105 (“GEENNN zin in school ;)”)
- (10)** Die digi-taal lijkt eerder logisch dan barbaars te zijn, vinden de taaldeskundigen. En nog zo’n verfrissende visie: Twitter, Facebook en
- 110 WhatsApp zorgden er wel voor dat jongeren van nu zich meer verdiepen in de taal, omdat ze meer lezen en schrijven dan eerdere generaties en er bovendien vernieuwend en creatief
- 115 mee omgaan. “Al die creatieve uitingen van taal, zoals ‘ff w88’, zijn goed voor het zogenoemde meta-linguïstische bewustzijn, van de onderliggende patronen van letters
- 120 en klanken in taal. Ze kunnen de geletterdheid van jongeren op een positieve manier beïnvloeden.”
- (11)** Toch vrezen leraren nog vaak het tegenovergestelde: duikt al die
- 125 ‘incorrecte’ digi-taal straks niet op in de opstellen van scholieren of de eerste sollicitatiebrief? “Er is in het buitenland enig onderzoek verricht naar de invloed van digi-taal op lezen
- 130 en schrijven, maar de uitkomsten daarvan zijn divers”, zegt Verheijen, promovenda bij de afdeling Nederlandse taal en cultuur van de Radboud Universiteit. “Daarom
- 135 onderzoek ik nu of Nederlandse jongeren het onderscheid kunnen maken tussen de digi-taal die ze gebruiken in een WhatsAppje naar een vriend en het officiële Nederlands dat ze horen te schrijven in een
- 140 opstel voor school.”
- (12)** Zich baserend op dat buitenlandse onderzoek, verwacht Verheijen dat jonge scholieren wier
- 145 geletterdheid nog niet volledig is ontwikkeld en laagopgeleide jongeren mogelijk digi-taal zullen gebruiken waar ‘de maatschappij’ nog graag klassiek Nederlands taal-
- 150 gebruik ziet. “Hoogopgeleide jongeren zullen wellicht makkelijker kunnen schakelen tussen de taalvarianten die vereist zijn in een Facebookpost en een essay.” Daarom, benadrukt Verheijen, is het
- 155 belangrijk jongeren bewust te maken van verschillende varianten van het Nederlands, zoals digi-taal, straat-taal, dialect én de standaardtaal.
- 160 **(13)** “Daar”, zegt Bennis, “ligt vooral een taak voor alle basisscholen en middelbare scholen. Docenten Nederlands hebben onverminderd de taak kinderen de taalregels te leren,
- 165 maar ook om de sociale media in de lessen te betrekken. Van daaruit kunnen jongeren zich de taal eigen maken en toepassen op een manier die hen past.”

170 **(14)** Bennis heeft meermaals voor de
klas gestaan om dat te doen. “Ik heb
leerlingen gevraagd Twittergedichten
te maken, maar het zou ook interes-
sant zijn om ze een opstel te laten
175 schrijven in WhatsApptaal en daarna
in Standaardnederlands. Dan zien ze
ook het onderscheid.”

(15) Uiteindelijk is de taal er voor de
gebruiker, aldus Bennis. “In deze

180 maatschappij worden mensen nog
beoordeeld op de schrijftaal in hun
sollicitatiebrief. Dan is het nuttig dat
een sollicitant ‘Hij vindt’ schrijft, maar
in een privé-appje naar zijn vriendin
185 moet het snellere ‘Hij vind’ ook
kunnen.” Fraai is het niet, vindt
Verheijen, maar ze geeft toe: “Het
hindert het tekstbegrip niet, voor
jongeren is het begrijpelijke digi-taal.”

*naar: Merel Straathof
uit: Het Parool, 11 maart 2015*

noot 1 In het verleden waren de berichten op Twitter beperkt tot 140 tekens per bericht.

Tekst 2 ffw88 jonguh: is die digi-taal nou echt zo erg?

- 1p 12 Welke functie heeft de eerste alinea ten opzichte van de rest van de tekst?
In de eerste alinea wordt
- A de aandacht getrokken door een verrassende stelling te poneren.
 - B de interesse gewekt door een aansprekend voorbeeld te noemen.
 - C de lezer geprikkeld door een spannende anekdote te vertellen.
 - D het belang voor de lezer verduidelijkt door het centrale probleem vast te stellen.

- 1p 13 Wat is het verband tussen alinea 2 en 3?
In alinea 2 wordt een mening over het behoud van het Nederlands geformuleerd en in alinea 3
- A wordt deze mening bekritiseerd door een wetenschapper.
 - B wordt deze mening gedeeltelijk ondersteund door onderzoek.
 - C wordt deze mening genuanceerd door de nadelen van taalbehoud te benoemen.
 - D wordt deze mening uitgewerkt vanuit diverse invalshoeken over taalbehoud.

Na alinea 1 kan tekst 2 worden onderverdeeld in vijf delen die achtereenvolgens van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

deel 1: Gedachten bij digi-taal

deel 2: Regels van digi-taal

deel 3: Verklaringen voor het ontstaan van digi-taal

deel 4: Positieve en negatieve effecten van digi-taal

deel 5: Probleem en oplossing bij het gebruik van digi-taal

- 1p 14 Bij welke alinea begint deel 2?
1p 15 Bij welke alinea begint deel 4?
1p 16 Bij welke alinea begint deel 5?

In tekst 2 worden twee tegengestelde visies op het gebruik van digi-taal genoemd.

- 2p 17 Welke twee visies zijn dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Taalontwikkeling die bovendien uitgaat van kennis van de Nederlandse taalregels, logica én efficiëntie.” (regels 44-47)

In de alinea's 5 tot en met 10 worden deze drie elementen verder uitgewerkt.

- 1p 18 Welke omschrijving vat het best samen hoe deze drie elementen volgens tekst 2 onderling samenhangen?
- A Digi-taal is ontstaan vanuit de behoefte aan efficiënte communicatie. Gebruikers van digi-taal passen de taal op een creatieve en logische manier aan. Die logica is daarbij gebaseerd op hun kennis van het Standaardnederlands.
 - B Het is logisch dat jongeren digi-taal gebruiken omdat ze graag creatief met taal omgaan. Dankzij hun kennis van het Standaardnederlands kunnen zij de taal op een efficiënte manier aanpassen zodat er nog steeds taalregels gehanteerd worden.
 - C Het Standaardnederlands is gebaseerd op logische regels. Digi-taal is een creatieve maar efficiënte variant van het Standaardnederlands. Zolang gebruikers van digi-taal zich aan taalregels houden, leidt die creativiteit niet tot onbegrip.
 - D Op het eerste gezicht is digi-taal een creatieve taal, maar als je er langer naar kijkt, blijkt digi-taal net zo gebaseerd te zijn op regels als het Standaardnederlands. Jongeren leren de taalregels dus net zo efficiënt via digi-taal als via de standaardtaal.

“De rode draad in alle digi-taal lijkt vooral efficiëntie te zijn.” (regels 77-78)

- 1p 19 Waarom is efficiëntie volgens de alinea's 7 tot en met 9 belangrijk voor digi-taal?

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 3p 20 Noem drie kenmerken die volgens de alinea's 7 tot en met 9 bijdragen aan de efficiëntie van digi-taal.

In alinea 10 wordt een effect van digi-taal genoemd dat eerder in tekst 2 nog niet is genoemd.

- 1p 21 Welk effect is dat?

“‘incorrecte’ digi-taal” (regel 125)

- 1p 22 Waarom staan er aanhalingstekens rond het woord ‘incorrecte’?

- A De auteur geeft zo aan dat niet iedereen van mening is dat digi-taal foutief taalgebruik is.
- B De docenten zijn eigenlijk van mening dat de digi-taal wel correct is.
- C De jongeren zijn zich er onvoldoende van bewust dat hun taalgebruik niet geheel volgens de regels is.
- D De onderzoekers aan de universiteit hebben een andere visie op correct taalgebruik.

- 1p 23 Welke invloed van digi-taal vrezen leraren, volgens tekst 2? Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Er is in het buitenland enig onderzoek verricht naar de invloed van digi-taal op lezen en schrijven” (regels 127-130)

De resultaten van dat onderzoek zorgen voor een bepaalde verwachting over de invloed van digi-taal.

2p **24** Wat is die verwachting?

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

1p **25** Welke twee argumentatieschema's worden in tekst 2 vooral gebruikt? argumentatie op basis van

A autoriteit en oorzaak en gevolg

B autoriteit en voor- en nadelen

C kenmerken of eigenschappen, en voor- en nadelen

D overeenkomsten en verschillen, en oorzaak en gevolg

tekstfragment 2

(1) Veel chattaal is al zo ingeburgerd dat de meeste mensen je wel kunnen vertellen waar 'w8' en 'ff' voor staan. Inmiddels is het een soort digitaal dialect. Maar dat wil niet zeggen dat het correct is om te gebruiken in zakelijke communicatie! Als je bijna dagelijks ff schrijft in plaats van even, neemt de automatische piloot dat soms ook over wanneer je aan een serieus document werkt, zoals je cv of je sollicitatiebrief.

(2) Spel- en taalfouten kunnen voor recruiters echter zo belangrijk zijn dat je sollicitatie direct op de nee-stapel belandt. Schrijf je cv en sollicitatiebrief dus met volle aandacht, neem er de tijd voor en laat ze na je eigen controle en de spellingscheck op de computer ook nog doorlezen door iemand anders.

uit: <https://www.monsterboard.nl/carriere-advies/artikel/chattaal-sollicitatiebrief>

In tekstfragment 2 worden adviezen gegeven.

1p **26** Citeer de zin uit tekst 2 waaruit blijkt dat Hans Bennis het met die adviezen eens zal zijn.

Stel jezelf het volgende voor:

Een docent Nederlands gebruikt met zijn mentorklas een WhatsAppgroep om snel informatie over te kunnen dragen en organisatorische vragen van zijn leerlingen te kunnen beantwoorden. Een paar dagen voor de proefwerkweek plaatst hij dit ingekorte bericht in de groep:

A.s. ma start de toetswk. H5a hele wk in lok 232. Doe je best! Suc6!

- 1p **27** Geef een op tekst 2 gebaseerde reden waarom Hans Bennis het taalgebruik in deze situatie zou afkeuren.
- 1p **28** Geef een op tekst 2 gebaseerde reden waarom Hans Bennis het taalgebruik in deze situatie zou goedkeuren.